

Bob Ekblad (2017) Az ékes kapu. Belépés Jézus világszintű felszabadító mozgalmába

1. fejezet: Belépés az ékes kapun (részlet)

Az ékes kapu legyőzhetetlen akadály, amely elválasztja a kirekesztetteket az újjáépüléstől, azonban az isteni jelenlét nyomán hirtelen egy új, átalakult életbe vezető ajtóvá válik. A kapuk: a peremen történő találkozások, amikor Isten – Jézus követőinek közvetítésével – áttemel valakit, akit elutasítottak, az elfogadásba, a gyógyulásba, a megerősítésbe. Az átalakulás reménye a kirekesztettek számára megnyitja a remény ajtaját, ebben pedig bárki, bárhol, bármikor részesülhet. Jézus tanítványai, Péter és János az Apostolok cselekedetei 3. fejezetében részesei lesznek egy átformáló erővel bíró találkozásnak az ékes kapunál, amely gyógyulást, örömet és teljes befogadást hoz egy születésétől fogva sánta ember számára. A sánta meggyógyítását már Izrael prófétái is megjövendölték, a messiási királyság jelét látva benne, ahogy Ézsaiás írja a 35. fejezet 6. versében: „Szökellni fog a sánta, mint a szarvas, és ujjong a néma nyelve. Mert víz fakad a pusztaságban, és patakok erednek a pusztában.”¹ Jézus maga is felhívja Keresztelő János figyelmét arra, hogy saját szolgálatában miként tölti be e próféciaát: „Menjetek el, vigyétek hírül Jánosnak, amit láttatok és hallottatok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak meg, süketek hallanak, halottak támadnak fel, a szegényeknek evangélium hirdettetik” (Lukács 7, 22). Jézus királyságában a normák szerint kirekesztett sánta az Isten országában tartandó nagy vacsora vendéglistájának élére kerül.² Péter és János a keresztények prototípusai, akik a mennybemenetelt és pünkösdt követően, Jézus fizikai jelenlétének

hiányában is megtestesítik az ő messiási királyságának folytatását, mutatva nekünk is az utat. Tierra Nueva-i szolgálatom során az ékes kapu számtalan alakot ölt: utcasarkok, mezők, bíróságok és szó szerinti börtönajtók formájában testesül meg. Az evangéliumokban Jézus folyamatosan átvezeti a kirekesztetteket a „tilos” jelzéseken, határszegőként, par excellence embercsempészként hozva be őket saját királyságába. Mielőtt megvizsgáljuk az Apostolok cselekedetei 3. fejezetét közelebbről, vessünk egy pillantást Jézus tetteire, Lukács elbeszélésében.

Jézus hírhedt bűnözőket hív el: akkor és ma

Lukács evangéliumában (5,27–32) azt látjuk, hogy Jézus Máté egy gyönyörű kapunál történő elhívásában mutatja meg Péter és János, illetve valamennyi eljövendő tanítványa számára határokat áthágó természetét. Lévi (Máté) vámszedőként dolgozik, vallási közössége megvetéssel, idegenkedve tekint rá. Jézus a vámnál ülve talál rá, a munkahelyén, amely a halászok hajójával vagy a sánta templomkapu melletti koldulóhelyével egyenértékű. „Mit csinált Lévi, amikor Jézus elhívta?” – a kérdés szinte mindig meglepi azokat, akik szerint Isten elhívása az igazakhoz és érdemesekhez szól. „A vámnál ült, és szedte a vámot” – a válasz spanyol ajkú, egy guatemalai börtönben raboskodó bandatagok számára nyitott meg egy ékes kaput. Azért utaztam Guatemalába, hogy segítsen a bebörtönzött bandataggal dolgozó lelkészek képzését, amelybe a raboknak tartott bibliaórák is beletartoztak két superbiztos börtönben. Pár nappal távozásom előtt, az éjszaka közepén élénk látomásom volt egy teletetovált latino férfival, akinek lyuk tátongott a jobb oldalán. Az első börtönt, amelyet felkerestünk, tankok és örök vették körül, hogy megakadályozzák a szökést vagy szöktetést. A

rohamöltözetet viselő őrök áttereltek bennünket a rácsos bejáraton a börtön központi részébe, amelyet egy bizonyos guatemalai utcai banda tagjai számára tartottak fenn. Átjutva a börtönajtók utolsó során, celláik részlegébe két prostituálttal együtt léptünk be. A raboktól nyüzsgő folyosón fejetlenség uralkodott. Vendéglátóink össze tudtak terelni egy kis csoportnyi rabot a folyosó végén, ahova igyekeztünk visszahúzódnival, hogy a Biblia olvasása, beszélgetés és imádság által „ékeskapu-jellegű” találkozásban lehessen részünk. Én magam egy elfüggönyözött ajtó előtt ültem, amelyre igen nagy figyelem hárult, hiszen ott találkoztak a férfiak a prostituáltakkal, akik velünk együtt jöttek be. Fiatal férfiak ögyelegtek át a körünkön, belebeszívva cigarettájukba, vagy mobiltelefonálást mímelve, próbálva az elhangzottakból minél több korttyal enyhíteni lelkük szomját anélkül, hogy a legkisebb mértékben érdeklődőnek tűnének. Sokan félmeztelenül, hátuk, mellkasuk, arcuk tele kifinomult gengsztertetoválásokkal. Egyikük jobb oldalán látványos lyukat láttam, ahogy a látomásomban megjelent férfin is. A következő nap két kollégámmal együtt Közép-Amerika egyik leghírhedtebb börtönébe látogattunk, amely botrányoktól és bérgyilkosságoktól volt hangos. Ott, pengés drótkerítéssel koronázott falak mögött egy rivális banda tagjai raboskodtak. Az őrök átvezettek egy folyosón, amelyet falfestmények díszítettek – Jézus megtöri és tanítványainak adja a kenyeret az utolsó vacsorán –, míg végül egy baljóslatú, fegyveres által őrzött ajtóhoz értünk. Amint átléptük a küszöböt, egyedül maradtunk körülbelül száz rabbal.

A börtön udvarán álldogáltunk és beszélgettünk néhány emberrel, köztük a fővezérnek mondott férfival, aki a Psycho névre hallgatott. Elmagyarázta nekem, hogy az idősebb rabok közül sokan

az 1980-as években veszítették apjukat a halálosztagok tevékenysége vagy a közép-amerikai háborúk következtében. Sodródó, rettegő fiatal férfiak és nők tömegei vándoroltak kamaszként az Egyesült Államokba. Sokan ott, Los Angelesben, megalakulásuk helyén csatlakoztak először ezekhez a bandákhoz. Drogkereskedelem és más bűncselekmények miatt kerültek a kaliforniai büntetés-végrehajtásba, később pedig az amerikai bevándorlási hivatal látókörébe, akik visszatoloncolták őket hazájukba. Guatemalában, El Salvadorban és Hondurasban virágoztak a bandák, gyökeret verve az apátlanság, a munkanélküliség, az osztálykülönbségek és a burjánzó erőszak talaján. A rabok többségét frissen toborozták, akik közül sokan nem voltak olyan szerencsések, hogy börtönbe kerüljenek: időközben megölte őket a rendőrség. Azt is elmagyarázta, hogy sokakat egyszerűen tetoválásaik miatt lőnek le vagy zárnak be, és hogy a bűnüldözés minden rosszért őket okolja, saját bűneiket is beleértve. [...]

Később felleveztem az általam beszélgetésre javasolt bibliai szakaszt, Lukács 5,27–39-et, Lévi elhívásának történetét. Elmondtam, hogy Lévi (Máté) vámszedő volt – emberek olyan hírhedt csoportjához tartozott, akiket szinte mindenki gyűlölt. Jézus pontosan oda ment, ahol Lévi dolgozott, áthágva azt a határt, amely a kor jó és rossz fiúi között feszült. „Manapság kire illene a vámszedő leírása?” – kérdeztem. Guatemalában a bandák arra kényszerítik a területükön aktív vállalkozókat, hogy védelmi pénzt fizessenek (saját biztonságuk érdekében), a taxisofőröket pedig „útdíj” fizetésére kötelezik. A férfiak, fanyar mosollyal az arcukon, oldalpillantásokat váltottak vagy a földet bámulták, finoman

elismerve, hogy illik rájuk a leírás. „Mit csinált tehát Lévi, amikor Jézus elhívta?” – kérdeztem. A férfiak csodálkozva jöttek rá, hogy bizony, nem követte a normákat, nem kereste Istent, nem csinált semmi vallásosat, hanem megvetett munkáját végezte, amikor Jézus megjelent az utcán, és kiválasztotta őt.

„Lássuk, kényszerítette-e Jézus Lévit, hogy elhagyja a bandáját és kereszténnyé váljon” – javaslom. Ezen ponton a férfiak arra számítanak, hogy a hagyományos guatemalai keresztény tanítás következik, miszerint a bandatagok megtérésének feltétele, hogy előbb elhagyják közösségüket. Arra biztatom a résztvevőket, hogy figyelmesen olvassák el a következő verset, Lukács 5,29-et. Jézus Lévi házában vacsorál más vámszedőkkel, bűnösökkel és tanítványaival együtt. „Ki követett hát kit?” – kérdezem, izgatottan várva az emberek reakcióját. A férfiak számára világossá válik, hogy Jézus volt az, aki követte a gengszter Lévit saját „barrio”-jába, negyedébe, ahol „haverjai”, bandatársai körében evett vele együtt. Ezen a ponton elolvassuk Márk evangéliumából a 2,15-öt, ahol részletes leírást találunk arról, mennyire bevonódott Jézus Lévi haverjainak társaságába: „És történt, hogy mikor Lévi házában az asztalnál ült, sok vámszedő és bűnös is odatelepedett Jézus és tanítványai mellé, mivel sokan voltak, és követték őt.” „Mit gondoltok akkor, fiúk? Beengednétek Jézust a bandába, ahogy Lévi tette?” – kérdeztem, direkt a bandavezérekhez fordulva. „Esta loco!” („Ez örület!”) – kiáltott fel a Cápá nevű férfi nevetve. A másik fővezér zavarodottan mosolygott. Ezt követően arról olvastunk, hogy az írástudók és farizeusok hogyan kezdtek morogni Jézus tanítványainak, azt kérdezgetve, miért esznek és isznak vámszedőkkel és bűnösökkel. Elmeséltem,

hogy a farizeusok és az írástudók vallási vezetők voltak, és megkérdeztem tőlük, vajon Guatemala vallási és politikai vezetői örülnének-e, ha Jézus eljönne az országukba, és csatlakozna hozzájuk a bandájuk által uralt utcákon. Az I. századi Palesztina és a jelenlegi Guatemala közötti kapcsolat kezdett felderengeni. Rámutattam, hogy Jézus egyenesen szembement a törvénytisztelő polgárok büszkeségével és felsőbbrendűség-tudatával, ami természetesen sikert aratott a rabok körében. Kicsit aggódtam, hogy mit szólnak majd Jézus válaszához, amelyet a farizeusok megvető kérdéseire adott: „Nem az egészségeseknek van szüksége orvosra, hanem a betegeknek.” Megkérdeztem tőlük, bántja-e őket, ha betegként tekintenek rájuk, de a felháborodásnak nyomát se láttam az arcokon. Bárhol tartottam raboknak bibliaórát erről a szakasról, sehol nem sértődött meg a hallgatóság, hanem egyszerűen bevallották: „Betegek vagyunk.” Amikor megkérdeztem, milyen betegségekből kellene őket Jézusnak kigyógyítania, gyakran megleptek nyitottságukkal: a kapzsiságot, haragot, fájdalmat, függőségeket, jogi ügyeket, kapcsolati problémákat, a hepatitisz C-t és hasonlókat említettek. Ott, a guatemalai börtönben óvatosabban fogalmaztak, de tudtam, hogy túl vagyunk a kritikus pillanaton. Elnyertem a figyelmüket, és Jézus végső szavai a vallás beavatottjaihoz – Máté elbeszélésében – úgy találják el ezeket a fickókat, mint lelki golyózapor: „Menjetek, és tanuljátok meg, mit jelent ez: Irgalmasságot akarok, és nem áldozatot. Mert nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket” (Mt 9,13). Máté evangéliumának különleges beszámolója szerint Jézus arra szólítja fel a vallási vezetőket, hogy hagyják el Lévi házát, kiutasítva őket. „Menjetek és tanuljatok!” Kirekeszti az elutasítókat és

kiválasztja az elutasítottakat, bevonva őket szolgálatába. Bár a férfiak arcáról semmi nem olvasható le, tapasztalatból tudom, hogy beengedték Jézust, és hallják hívását: kövessék őt. Az ékes kapu szélesre tárult, akárcsak a pokol kapui.

[...]

Jézus megvizsgálja az érdemeseket

A Skagit Megyei Börtön többfunkciós szobája az általam leggyakrabban látogatott ékes kapu. E szoba három acélajtáját az irányító szobából ellenőrzik, hogy beengedjék a börtönőröket, a rabokat és a lelkipásztorokat a sárgás-barnás színű, hamvasztóra emlékeztető térbe, amelynek falait könyvespolcok borítják, tele rongyosra olvasott ponyvával. Itt gyűlünk össze, hogy körbe ülve olvassuk a Bibliát, beszélgessünk és imádkozzunk – állandó megfigyelés alatt. Csütörtök esténként félórás találkozót tartunk különböző részlegekben és szinteken raboskodó férfikkal. Vasárnap délutánonként két találkozót szervezünk. Az evangéliumok tele vannak történetekkel Jézus találkozásairól olyan alakokkal, akiket a korban Isten különleges figyelmére és szeretetére méltatlannak tartottak. Ha odafigyeléssel olvassuk őket, ezek a történetek Jézus és az emberek találkozásainak ábrázolásában felvillantják, hogyan nézhetne ki mai szolgálatunk. Lukács evangéliumában végig azt látjuk, hogy Jézus elsősorban nyilvánosan végzi szolgálatát, nem vallásos helyeken, olyan emberek között, akiket a vallási vezetők méltatlannak bélyegeztek. Tanít a tóparton, városokban, emberek otthonában, az út mellett. Lukács 6. fejezetében egy hegyen imádkozva választja ki tizenkét tanítványát, majd leereszkedik egy sík helyre, ahol tömegek érkeznek hozzá,

hogy meggyógyítsa őket a betegségeikből, és megszabadítsa őket a tisztátalan lelkektől (Lk 6,17).

Ha rendszeresen rabokkal együtt olvassuk az igét, az ismerős történetek új fényben tűnnek fel – hiszen ezek az emberek gyakran kínos, barátságtalan vagy akár konfliktusos helyzetekben találják magukat, amelyek hasonlítanak azokéra, akiknek Jézus segített. Elolvassuk a kapernaumi százados történetét, akinek szeretett rabszolgája haldoklott. Röviden elmondom a raboknak, hogy a római katonák megszállók voltak, akik kontrollt és hatalmat gyakoroltak az egyszerű zsidók felett, és akiket kegyetlenségük miatt félték és gyűlöltek Jézus korában. Egy százados száz katonát irányított. Megkérem a férfiakat, hogy azonosítsák be a mi korunk római századosait, ők pedig börtönőröket, sheriffeket, ügyészeket, a kábítószer-üldözési osztályok vezetőit, bandavezéreket, drogbárókat említenek. Elolvassuk, hogy küld a százados Jézushoz néhányat a zsidók vénei közül azzal a kéréssel, hogy gyógyítsa meg rabszolgáját. Együtt észrevesszük, hogy a zsidó vének Jézushoz érve tanúságot tesznek a százados érdemességéről: „Méltó arra, hogy megteged ezt neki, mert szereti népünket, ő építtette a zsinagógát is nekünk” (Lk 7,4-5), Jézus pedig elindul a százados házába.

Megkérdézem a jelenlévőket, hogy mit gondolnak: vajon azért indult-e el Jézus, mert méltónak tartotta erre a századost. Sokéves tapasztalatom, hogy krízisek idején, amikor valóban szükségük van Isten segítségére, az emberek gyakran igyekeznek magukat minél jobb színben feltüntetni. Magamon is észreveszem ezt. A legtöbb ember gondolkodásában mélyen gyökerezik a feltételezés, hogy Isten olyan, mint egy pártfogó felügyelő vagy bíró: azt nézi,

teljesítik-e a feltételeket, méricskéli az ártatlanság bizonyítékait, elemzi az elvárásoknak való megfelelés jeleit. Még ha azt állítjuk is, hogy hiszünk Isten irgalmasságában, amikor valóban csodát várunk, hajlamosak vagyunk olyan áldozatokat hozni, amelyekről feltételezzük, hogy Isten örömét leli bennük. A rabok erőfeszítéseket tesznek, hogy leszokjanak a trágár beszédről, megvallják minden bűnüket, minden istentiszteleten ott legyenek, gyakran olvassák a Bibliát, sokat imádkozzanak, a bibliaórákon hallott válaszokat adják felmerülő dilemmáikra, megbocsássanak ellenségeiknek – bármit, csak gyorsan. A zsidó vének is ezt a kimerítő teológiai irányzatot képviselik, a százados érdemeit hangsúlyozzák. Még nem tudjuk, Jézus azért megy-e velük, mert úgy gondolja, a százados megérdemli ezt. Csak annyit tudunk, hogy úton van egy pogány, megszálló római százados házába, hogy meggyógyítsa (inkább, mint megszabadítsa) annak egyik rabszolgáját.

Tovább olvasunk, keresve a jeleket, hogy mi is történik itt valójában. Egy idősebb, szürkeszakállú rab, aki fogai felét elvesztette már, teljes izgalomba jön. Már előreolvasott, és mindannyiunkkal meg akarja osztani, milyen jó híreket talált. Szerinte nem a római százados kérte a véneket, hogy beszéljenek Jézusnak az érdemességéről, nem ő hivatkozik a zsinagóga felépítésében játszott szerepére. A rab amellettt érvel, hogy a vének azért szóltak a százados mellett, mert ők maguk abban hittek, hogy csak a méltó emberek imái hallgattatnak meg. Szerinte a zsidó vének szerették volna, hogy a százados továbbra is segítse őket, ezért mindent megtettek, hogy meggyőzzék Jézust: a rabszolga meggyógyításával „fizesse vissza” tartozásukat. Most már mindenki kíváncsi, hogy hangzanak majd a következő versek, jó híreket

kapnak-e bennük vagy rossz sejtéseik igazolódnak be. A történetből kiderül: ahogy Jézus a százados házához közeledik, az elé küldi barátait (ezúttal nem a zsidó véneket), hogy közöljék vele, nem méltó a látogatásra. A százados jótékonyágának haszonélvezői helyett immár a barátai érkeznek Jézus elé. A százados képviselőjében így szólnak: „Uram, ne fáradj, mert nem vagyok méltó arra, hogy a hajlékomba jöjj. De magamat sem tartottam méltónak arra, hogy elmenjek hozzád” (Lk 7,6b–7a). „Eltántorítja Jézust a százados vallomása, hogy értelmetlen, attól, hogy meggyógyítsa a szolgáját?” – kérdezem. – „Azt mondja Jézus a százados barátainak, hogy »hé, álljon meg a menet, azt hittem, ez a pasas méltó, igaz ember, aki megérdemli a csodát, de mivel nem az, felejtsetek el!«?” A férfiak nevetnek, hiszen kezdik sejteni, hogy nem ez a helyzet. Jézus egész más hozzáállással van jelen, amelynek teljes megértése még előttünk áll.

EI kell olvasnunk a következő néhány verset, hogy megtudjuk a történet végét. A százados barátai átadják részletes kérését, amelyből kiderül, hogy hite szerint Jézus kegyelme és szeretete erősebb az ő méltatlanságánál: „hanem csak szólj, és meggyógyul a szolgám. Mert én is hatalom alá rendelt ember vagyok, és nekem is vannak alárendelt katonáim. Ha szólok ennek: Menj el, elmegy; és a másoknak: Jöjj ide, idejön; és ha azt mondom a szolgámnak: Tedd meg ezt, megteszi” (Lk 7,7b–8). Lenyűgöz, hogy a százados nem a legjobb énjét próbálja a barátain keresztül Jézus elé tárni, szemben a zsidó vének érdekképviselőjével. A római hadsereg mindennapjaiból vett példákat sorol Jézusnak, akinek hazáját épp ez a sereg tartja megszállás alatt. Nem arról beszél, hogy mennyit tett a kapernaumi zsinagóga megépüléséért, visszautalva a vének

korábbi megszólalására. Nem is rejti el vagy próbálja jelentéktelen színben feltüntetni azt a tényt, hogy rabszolgája van. Ellenkezőleg: éppen e rabszolga irányítását hozza példának arra a tekintélyre, amelyet a pogány hierarchikus rendben ő maga mások felett gyakorol. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a százados valódi példákat hoz „bűnös életéből”, hogy megmutassa, érti: Jézus király Isten országában. Jézus elcsodálkozik ezen az emberen, és nyilvánosan szól a tömeghez és tanítványaihoz: „Mondom nektek, Izráelben sem találtam ekkora hitet” (Lk 7,9). Amikor korábban olvastam a történetet, mindig azt hittem, hogy a százados példamutató hite egyszerűen arra vonatkozik, hogy Jézus meggyógyítja majd a szolgáját a távolból, egyszerűen szava erejével, elrendelve, hogy szűnjön meg a betegség – ami önmagában igaz és figyelemre méltó. Míg Jézus nagyon is képes erre, és más evangéliumi történetekben meg is teszi ezt, ezen a napon valami újat veszek észre a Skagit Megyei Börtön gyönyörű kapujának küszöbén összegyűlt kis körünkben. Egy idősebb, ősz férfi olvassa fel az utolsó verset: „Mire a küldöttek visszatértek a házába, a szolgát egészségesen találták” (Lk 7,10).

A rabokkal együtt ámulunk azon, milyen hihetetlen alázatról tett tanúságot mind a százados, mind Jézus. A százados nem próbálja magát tisztára mosni Jézus előtt, hogy segítséget kapjon, hanem úgy mutatja meg magát, ahogy van, bízva Jézus kegyelmében. Jézus nem szól nyilvánosan gyógyító szavakat, hogy lenyűgözze a tömeget, a zsidó véneket vagy a százados barátait. Jézus nem a százados által képviselt hatalom példája. A százados barátai egészségben találják a szolgát, anélkül, hogy Jézus bármilyen elismerést várt volna a csodáért. Ehelyett Jézus az „ellenséget”, a

századost méltatja valamiért, amit hitnek nevez, és amit a bibliaóra utolsó perceiben igyekszünk megérteni, mielőtt megjelennek az őrök. „Hogy szól hozzátok ez a történet ma, fiúk?” – kérdezem. – „Hogyan szólt hozzátok Isten ma, miközben olvastunk és beszélgettünk?” „A százados tudja, hogy értelmetlen, mégis csodát kér Jézustól” – mondja valaki. – „Ezt én is megtehetem itt, a börtönben, és ez reményt ad, hogy Jézus válaszolni fog, akkor is, ha nincs egyben az életem és nem érdelek segítséget.” „Jézus hajlandó elmenni oda, ahol a százados él, függetlenül attól, hogy méltó vagy méltatlan” – mondja valaki más.

Beszélünk a hitről, amely biztosítja, hogy konkrét és azonnali segítséget kérhetünk Jézustól még értelmetlen állapotunkban is, anélkül, hogy el kellene rejtenünk cselekedeteinket, és számíthatunk rá, hogy eljön hozzánk, bárhol vagyunk is. Az utolsó perceket imádsággal töltjük, megköszönve Jézusnak, hogy már úton van felénk, akár mások imádkoznak értünk, akár magunk számára kérünk segítséget. Arra biztatom a férfiakat, hogy merjék kéréseiket Jézus elé tárni, jelenlegi helyzetüktől függetlenül. A rabok minden héten megosztják történeteiket arról, hogyan válaszolt Isten imáikra, és ennek nyomán hogyan növekszik bennük a hit.

Notes

[←1]

A bibliai szakaszok forrása: Az 1975. évi újfordítású Biblia javított kiadása, magyar nyelvre fordította a Magyar Bibliatársulat Ószövetségi és Újszövetségi Bibliafordító Szakbizottsága. Budapest: Kálvin Kiadó, 1993.

[←2]

Lk 14,13.21